

ФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

О. Ф. Андросова,

к.е.н., доцент кафедри «Фінанси,
банківська справа та страхування»;

К. С. Дворецька,

магістрант, ФЕУ-122,

*Запорізький національний технічний
університет, м. Запоріжжя, Україна*

Актуальність проблеми. Сьогодні економіка України знаходиться в стані глибокої кризи, що негативно відображається на одному із головних елементів економічної системи – банківському секторі. Однією із головних задач банківської установи є надання послуг з депозитування та зберігання вкладів клієнтів і тому виникає необхідність у пошуку оптимальних умов надання послуг з депозитування, які б збільшили попит на даний вид послуг та задовольнили потреби користувачів усіх груп.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання оптимального формування депозитного портфеля піднімається у працях багатьох науковців, зокрема О. М. Бартош, Н. І. Версаль, Н. В. Глебова та багато інших. У своїх працях науковці визначають економічну сутність кризових явищ, передумови виникнення кризових явищ та їх вплив на банківський сектор, а також пропонують різноманітні методи й шляхи поліпшення фінансового стану комерційних банків та ефективного впровадження депозитної політики.

Мета статті. Проаналізувати депозитний портфель комерційного банку та визначити основні напрямки вдосконалення

депозитної політики комерційного банку на макро- та мікрорівні в умовах кризових явищ.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку економіки України банківський сектор перебуває у стані постійного напруження та невизначеності, що обумовлюється наявністю низки суспільних, політичних та фінансових проблем. Подальший розвиток банківського сектору, насамперед, залежить від ефективного впровадження процесів формування ресурсної бази, раціонального використання залучених коштів та створення результативної стратегії подальшого розвитку банківського сектору.

Основою для формування ресурсної бази є депозитна політика комерційних банків, складовою частиною якої є депозитна операція. Сутність депозитної операції полягає в акумуляції банком на ринку як фінансовим посередником тимчасово вільних грошових коштів на визначений термін та за визначену плату й розміщення цих фінансових ресурсів від свого імені, на власний розсуд і ризик [1, с. 37].

Постановою Національного банку України № 516 «Про порядок здійснення банками вкладних (депозитних) операцій з юридичними та фізичними особами» від 03.12.2003 року депозит визначається як грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [2, с. 4].

На практиці депозити поділяють на два сегменти: депозити фізичних осіб, тобто громадян (як резидентів, так і не резидентів), та депозити юридичних осіб, тобто суб'єктів господарювання та інших установ. Банки також поділяють депозити на такі види, як: строковий депозит та депозит на вимогу.

Строковим депозитом вважають вклад, що розміщується клієнтом на певний, оговорений договором, термін. Строкові депозити поділяють на короткострокові (вклади до одного року) та довгострокові (вклади, термін розміщення яких понад одного року).

Депозитом на вимогу називають вклад, що розміщується клієнтом в установі банку на умовах повернення вкладнику за першою вимогою.

Аналіз депозитного портфеля комерційного банку є першочерговим кроком при проведенні оцінки фінансового стану комерційного банку. Метою аналізу депозитного портфелю є визначення впливу депозитних операцій на стан банку, оцінка розвитку депозитної політики та оцінка перспектив подальшого розвитку депозитної стратегії комерційного банку. Насамперед, результатом даного аналізу є коригування ресурсної бази та структури депозитного портфеля.

Розглянемо стан депозитного портфеля комерційного банку на прикладі «Ощадбанку». Банк пропонує своїм клієнтам як строкові депозити (терміном до трьох років, з можливістю лонгації), так і депозити на вимогу (терміном до одного року) у національній та іноземній валютах. Відсоткова ставка за депозитами для юридичних осіб встановлюється індивідуально, в залежності від суми вкладу та терміну обертання коштів на депозитному рахунку. Відсоткова ставка за депозитами для фізичних осіб залежить від виду депозитного вкладу, терміну, валюти та коливається у межах від 11,5 до 16,25% – для вкладів у національній валюті, від 2,0 до 5,0% – для вкладів у доларах, від 1,5 до 3,5% – для вкладів у євро [3].

У табл. 1 надано статистичні дані щодо депозитних вкладів фізичних та юридичних осіб за період з 2015 до 2016 рік (за даними електронного ресурсу – www.bankgrafo.com).

Таблиця 1

Депозитний портфель комерційного банку

Показник, тис. грн	Рік	
	2016	2015
1	2	3
Обсяг депозитного портфелю	221 115 153,00	137 428 514,00
Частка депозитів у загальному обсязі виданих:		
– юридичним особам	60,80	49,13
– фізичним особам	39,20	50,87
Загальна кількість депозитів юридичних осіб	134 435 907,00	67 519 580,00
Строкові депозити юридичних осіб:		
– у національній валюті	75 271 271,00	39 489 967,00
– в іноземній валюті	28 194 973,00	20 493 799,00
– в іноземній валюті	47 076 298,00	18 996 168,00
Депозити юридичних осіб на вимогу:		
– у національній валюті	59 164 636,00	28 029 613,00
– у національній валюті	16 413 887,00	12 930 921,00
– в іноземній валюті	42 750 749,00	15 098 692,00

Закінчення табл. 1

1	2	3
Загальна кількість депозитів фізичних осіб	86 679 246,00	69 908 934,00
Строкові депозити фізичних осіб:	69 147 979,00	53 947 725,00
– у національній валюті	41 162 020,00	35 639 269,00
– в іноземній валюті	27 985 959,00	18 308 456,00
Депозити фізичних осіб на вимогу:	17 531 267,00	15 961 209,00
– у національній валюті	15 741 954,00	14 786 810,00
– в іноземній валюті	1 789 313,00	1 174 399,00
Частка строкових депозитів у загальній кількості депозитів:		
– юридичних осіб	55,99	58,49
– фізичних осіб	79,77	77,17
Частка депозитів на вимогу в загальній кількості депозитів:		
– юридичних осіб	44,01	41,51
– фізичних осіб	20,23	22,83
Частка депозитів у національній валюті:		
1. Строкові депозити		
– юридичних осіб	37,46	51,90
– фізичних осіб	59,53	66,06
2. Депозити на вимогу		
– юридичних осіб	27,74	46,13
– фізичних осіб	89,79	92,64
Частка депозитів у іноземній валюті:		
1. Строкові депозити		
– юридичних осіб	62,54	48,10
– фізичних осіб	40,47	33,94
2. Депозити на вимогу		
– юридичних осіб	72,26	53,87
– фізичних осіб	10,21	7,36

Аналізуючи табл. 1, можна стверджувати, що депозитна політика комерційного банку є результативною, оскільки упродовж року банк збільшив свій депозитний резерв на 83 686 639,00 грн, із них депозити юридичних осіб збільшились на 7 701 174,00 грн, депозити фізичних осіб – 15 200 254,00 грн. У відсотковому відношенні депозити фізичних осіб на 2016 рік складають 39,2%, депозити суб'єктів

господарювання – 60,8%, у 2015 році дані показники мали значення 50,87% і 49,13% відповідно.

Графічно динаміка росту виглядає так (Рис. 1):

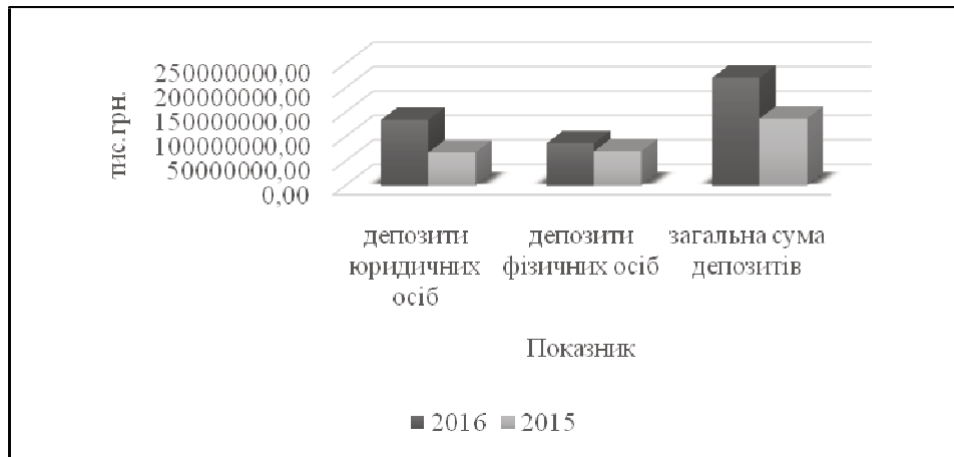

Рис. 1. Динаміка росту загальних показників депозитного портфеля 2015–2016 рр.

За категоріями депозитів, тобто за депозитами юридичних осіб та фізичних осіб, можна також спостерігати зростання:

- за строковими депозитами юридичних осіб у національній валюті протягом періоду відбулося збільшення на 28080130 грн, у іноземній валюті – 31 135 023 грн;
- за депозитами юридичних осіб у національній та іноземній валюті протягом періоду спостерігається збільшення на 27 652 057 грн, 66 916 327 грн відповідно;
- за депозитами фізичних осіб у національній валюті протягом періоду відбулося збільшення на 5 522 751 грн, в іноземній валюті – 9 677 503 грн;
- за депозитами фізичних осіб у національній та іноземній валюті протягом періоду спостерігається збільшення на 955 144 грн, 614 914 грн відповідно.

Слід зазначити, що частка строкових депозитів у загальному обсязі депозитів клієнтів – юридичних осіб на 2016 рік знизилась на 2,5% і складає 55,9%, проте частка депозитів на вимогу клієнтів – юридичних осіб на 2016 рік збільшилась на 2,5% і складає 44,01%. Найбільший приріст відбувся за рахунок збільшення депозитів виданих в іноземній валюті. Аналогічна картина росту спостерігається і для депозитів, що видані клієнтам-громадянам. У 2016 році частка строкових депозитів фізичних осіб складає 79,77%, депозитів на

вимогу – 20,23%. Найбільший приріст – 6,54% – відбувся за рахунок збільшення строкових депозитів у національній валюті.

Зростання показників депозитного портфеля комерційного банку свідчить про ефективну та оптимальну стратегію впровадження депозитної політики даним банком, його стабільність та привабливість для клієнтів.

Графічно динаміка змін за категоріями для депозитів, що представлені суб'єктам господарювання, виглядає так (Рис. 2):

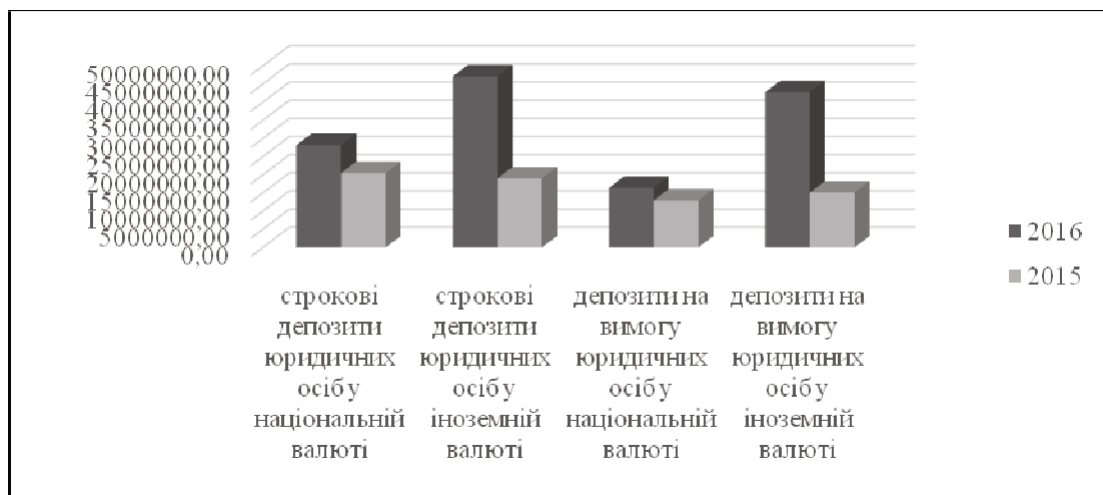

Рис. 2. Динаміка зростання депозитування суб'єктів господарювання

На рис. 3 представлена аналогічна динаміка для депозитів, що надаються комерційним банком фізичним особам:

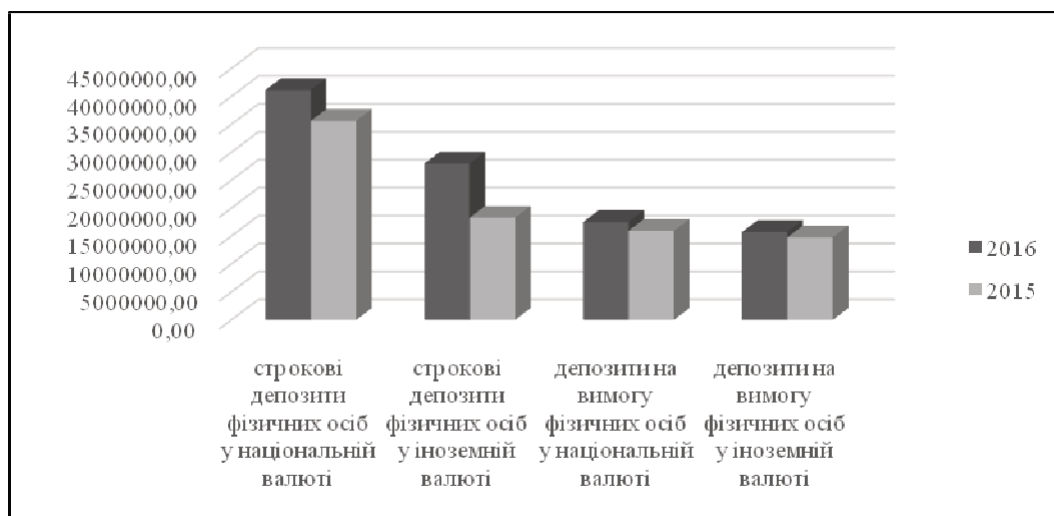

Рис. 3. Динаміка зростання депозитування фізичних осіб

Висновок. Загалом, ринок депозитних ресурсів продовжує розвиватися в напрямку збільшення його обсягів та кількості пропозицій, що обумовлено перш за все сприятливими умовами для вкладників, поверненням довіри серед населення та суб'єктів господарювання до банківських установ, спрощенням процедури відкриття та закриття депозитних рахунків та іншими умовами. Однак, не зважаючи на позитивну динаміку, банківському сектору України необхідно продовжувати впровадження заходів щодо оптимізації надання банківських послуг. До таких заходів можна віднести:

- заходи НБУ щодо стабілізації грошово-кредитного та валютного ринків (вирівнювання курсу національної валюти, створення умов для притоку іноземних інвестицій та ін.);
- розширення кола пропонованих видів депозитів та удосконалення вже існуючих пропозицій;
- впровадження тарифних умов депозитування для вже існуючих клієнтів комерційного банку;
- аналіз та моніторинг попиту на депозитні послуги на ринку банківських послуг та ін.

Список використаних джерел

1. Тищенко, О. І. Аналіз депозитів фізичних осіб у банках України [Текст] / О. І. Тищенко // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) [та ін.]. — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. — Том 14. — № 2. — С. 36–42.
2. Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій [Електронний ресурс] : Постанова Національного банку України від 03.12.2003 № 516 // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. — Режим

доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03> (дата звернення: 23.04.2017).

3. Офіційний сайт КБ «Ощадбанк» [Електронний ресурс] : — Режим доступу: <http://www.oshadbank.ua> (дата звернення: 05.05.2017).
4. *Макаренко, Ю. П.* Проблеми формування депозитного портфелю банків в умовах нестабільності депозитної бази та шляхи її вирішення [Текст] / Ю. П. Макаренко, Т. О. Сагач // Економічна наука. — 2016. — Випуск № 1. — С. 15–18.
5. *Аванесова, Н. Е.* Особливості управління депозитними операціями у банку [Текст] / Н. Е. Аванесова, К. М. Івашкіна // Молодий вчений. — 2016. — Випуск № 1. — С. 8–11.